

Презентація
з диципліни: “Історія економіки та
економічної думки”
на тему: Економічна думка
стародавнього світу

Виконала: студентка гр. УЗ-01
Бровко Валерія

Характеристика економічного життя перших цивілізацій

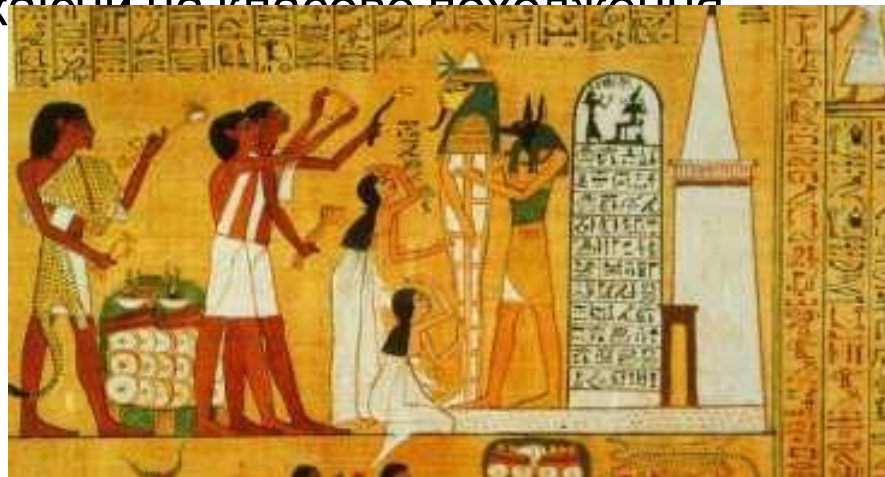
Зародження економічної думки збігається зі становленням людського суспільства. Початок викладу історії економічної думки пов'язаний з виникненням перших цивілізацій, тому що можна дослідити лише ті питання економічного мислення давнини, які були висвітлені в письмових джерелах.

Особливістю економічної думки стародавнього світу була її невіддільність від політико-правової та релігійної ідеології. Власне економічні трактати знайти практично неможливо. Економічне вчення часто збігається з ученням про державне управління або є частиною певних філософських концепцій.

Слід виокремити ряд творів (передусім античних авторів), присвячених принципам організації приватного господарства. Це, як правило, практичні рекомендації щодо ведення приватного господарства: від технології виробництва до ряду соціально-економічних питань (таких як організація праці рабів і проблеми відносин з ними).

Стародавній Єгипет

У письмовій пам'ятці Стародавнього Єгипту (XXII ст. до н. е.) “Настанови гераклеопольського царя своєму синові” ідеться про необхідність ефективного функціонування апарату управління, що стоїть між фараоном і населенням. Згуртованість цієї ланки, вірність центральній владі — запорука успішного царювання. На думку автора, царю необхідно дбати про матеріальне заохочення чиновництва, наближати “людину до себе за справи її” незважаючи на краще доходи.

Іпусер (поч. XVIII ст. до н. е.)

“Ідеальний деспот” повинен уникати міжусобиць у країні, насилля та експропріації знаті; він має впорядкувати систему трудових повинностей для зведення пірамід і зрошувальних систем, підвищувати військову могутність країни.

Месопотамія. Кодекс законів царя Хаммурапі (XVIII ст. до н. е.)

Основна тема цих законів — створення системи правових норм для регулювання економічного життя. Кодекс забороняв продаж і відчуження землі за борги, обмежував експлуатацію громадян лихварями, захищав безпосередніх виробників. Закони визнавали право приватної власності, а будь-які посягання на неї визнавалися злочином.

Стародавня Індія. “Артхашастра”

“Артхашастра” — трактат про мистецтво політики та управління державою, автором якого є **Каутілья** (кінець IV ст. до н. е.). Трактат розкриває надзвичайну роль давньоіндійської держави в господарському житті. Підтверджується існування управлінського апарату, який контролював усі галузі господарства; пріоритет надавався сільському господарству, передусім землеробству. Держава, на думку Каутільї, має фінансувати розвиток ремесел, торгівлі, зрошувальних систем, сільського господарства. Фінансове відомство повинно вести

Стародавній Китай. Конфуцій (551—479 до н. е.)

Захищаючи інтереси родової знаті, він шукав свій суспільний ідеал не в майбутньому, а в минулому країни. З метою стабілізації соціально-економічного устрою Конфуцій запропонував програму морального вдосконалення людини, основними постулатами якої були повага до старших, дружба з братами, розуміння держави як великої сім'ї, розгляд

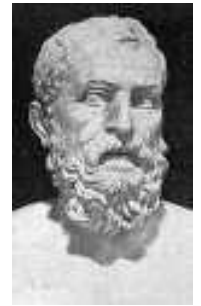

Стародавня Греція

Економічна думка Стародавньої Греції висвітлила економічні проблеми генезису, розквіту та кризи рабовласництва. У VII—VI ст. до н. е. рабовласництво дістало великого поширення; завершується формування полісної системи, швидко розвивається торгівля.

Солон

Видатним реформатором цього періоду був Солон (638—559 до н. е.), реформи якого (594 р. до н. е.) передбачали поділ общинних земель і можливість їх продажу, відміну боргового рабства, установлення майнового цензу для громадян (розподіл населення на чотири категорії), створення демократичних правових інститутів (таких як народні збори, демократична рада, суд присяжних

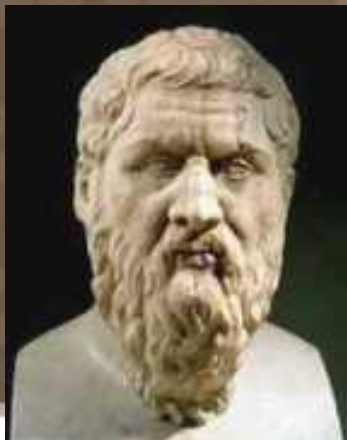
Орієнтація на натуральне господарство й захист аристократичних форм державного устрою характерні для праць **Ксенофонта (430—355 до н. е.)** і **Платона (427—347 до н. е.)**.

Ксенофонт

Ксенофонт засуджував політичний і економічний устрій Афін та ідеалізував порядки аграрної Спарти, недооцінюючи такі види діяльності, як ремесло й торгівля. Саме він вперше проаналізував поділ праці як економічну категорію, розкрив протилежність фізичної та розумової праці, вказав на відмінності між споживною й міноюю вартістю товару.

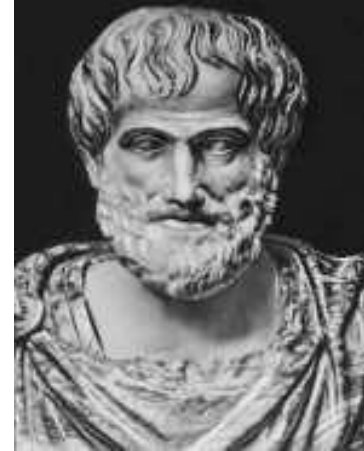
Незважаючи на негативне ставлення до торгівлі й лихварства, учений визнавав необхідність грошей для виконання ними функцій засобу обігу та збереження скарбів.

Платон

В ідеальній державі, за **Платоном**, має бути три стани: філософи, які керують суспільством; воїни-оборонці; землероби, ремісники та торговці. Кожний клас повинен виконувати певні функції, маючи різні права та обов'язки. Рабів Платон не відносив до жодного з класів. На його думку, рабство — природна й вічна форма експлуатації. Характерна риса вчення Платона — засудження прагнення людини до збагачення, торгівлі, лихварства (“де торгівля — там обман”).

Арістотель

Найвищий злет економічної думки Стародавньої Греції пов'язаний з іменем **Арістотеля (384 — 322 до н. е.)**. Арістотель довів, що обмін (торгівля) виникає насамперед не з жадоби збагачення (як писав Платон), а з існування потреб, які не може задовольнити власне господарство. Арістотель увів поняття економіки та хрематистики як різних шляхів збагачення й задоволення потреб.

Економіка — необхідна діяльність з придбання споживних вартостей, що зумовлюється природними причинами й має межу.

Хрематистика — це мистецтво заробляти багатство шляхом торгівлі, спосіб наживати майно

Стародавній Рим

Економічна думка Стародавнього Риму суттєво відрізнялася від поглядів давньогрецьких учених унаслідок розвиненішого рабовласницького виробництва, яке набрало найжорстокіших форм. Основна проблематика творів римських учених — аграрна сфера економіки, організація рабовласницького виробництва.

Катон Старший (234 — 149 до н. е.)

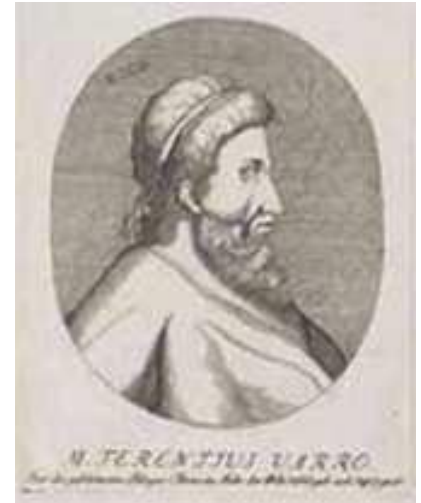
Виразник інтересів рабовласників, господарства яких орієнтувалися на ринок. На його думку, сільське господарство — найпривабливіша сфера економіки. Він закликав надати рабовласницьким віллам і латифундіям товарного характеру, продавати залишки продукції, використовувати переваги розподілу праці, інтенсифікувати рабську працю

Варрон (116—27 до н. е.)

Варрон, традиційно надаючи вирішальне значення сільському господарству, закликав до поєднання землеробства з тваринництвом як перспективнішою галуззю. Проте він залишався прихильником самозабезпечуваності рабовласницьких латифундій, ігноруючи необхідність товарного обміну.

Колумелла (I ст. н. е.)

Колумелла першим серед римських учених усвідомив неефективність рабської праці й екстенсивного розвитку латифундій. Він запропонував сформувати систему дрібного селянського землекористування (колонату).

Гракхи Тіберій (162—133 до н. е.) і Гай (153—121 до н. е.).

Тіберій Гракх у 133 р. до н. е. запропонував власний аграрний проект, який був частково здійснений. Цей проект передбачав норми земельних наділів і розподіл надлишків землі серед найбільбідніших верств населення. Реформаторська діяльність братів Гракхів мала на меті посилити позиції дрібного селянського господарства та не допустити пролетаризації більшості населення.

Марк Туллій Ціцерон

(106—

43 до н. е.)

Він був прихильником приватної власності, великого землеволодіння, посилення експлуатації колоній, розвитку торгівлі. У поглядах Ціцерона на торгівлю та позичковий капітал відбилися суперечності між натуральним і товарним господарством у Стародавньому Римі.

Висновок

Особливістю економічної думки Стародавнього світу була її не диференційованість від політико-правової та релігійної ідеології. Власне економічні трактати знайти практично неможливо. Економічне вчення часто збігаються з ученням про державне управління. Йдеться про те, що тільки панівні класи та верстви населення були носіями письмової культури. Економічна думка панівних класів, зафіксована у письмових джерелах, присвячена створенню умов для функціонування общин безпосередніх виробників.

